

STRATEGY FOR OPTIMIZING AND DEVELOPING THE EDUCATIONAL PROCESS IN MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Ergashev Doniyor Muhammadjon o‘g‘li

Deputy Battery Commander of Military Unit 01404, Ministry of Defense

Phone: +998 (97) 070-08-43

E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

“If you ask me what worries me, I would answer: the education and upbringing of our children.”

Shavkat Mirziyoyev

Annotation

This article analyzes the optimization and modernization of the educational process in military institutions and the effective organization of teaching and training activities. Key systemic and methodological challenges to improving education quality are identified, along with recommendations for their resolution and prospective development strategies. The findings support the preparation of military personnel who are professionally competent, independently thinking, and competitive.

Key words: military education, education quality, modernization, pedagogical technologies, professional competence, methodological effectiveness.

HARBIY O‘QUV MUASSASALARIDA TA’LIM JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI

Ergashev Doniyor Muhammadjon o‘g‘li

Mudofaa Vazirligi 01404 harbiy qism batareya komandiri o‘rinbosari

Telefon: +998 (97) 070-08-43

E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

“Agar mendan sizni nima qiynaydi?” deb so‘rasangiz, farzandlarimizning ta‘lim va tarbiyasi deb javob beraman.”
Shavkat Mirziyoyev Miromonovich

Annotatsiya

Maqolada harbiy ta‘lim muassasalarida ta‘lim jarayonini zamonaviy talablarga mos ravishda optimallashtirish va samarali tashkil etish masalalari tahlil qilingan. Ta‘lim sifatini oshirishga to‘sqinlik qilayotgan tizimli va metodik muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishning samarali yo‘llari va istiqbolli rivojlanish strategiyalari taqdim etilgan. Tadqiqot natijalari harbiy kadrlarni mustaqil fikrlay oladigan, kasbiy jihatdan yetuk va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: harbiy ta‘lim, ta‘lim sifati, modernizatsiya, pedagogik texnologiyalar, kasbiy kompetensiya, metodik samaradorlik.

СТРАТЕГИЯ ОПТИМИЗАЦИИ И РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВОЕННЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Эргашев Дониёр Мухаммаджон угли

Заместитель командира батареи воинской части 01404 Министерства обороны

Телефон: +998 (97) 070-08-43

E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

«Если вы спросите меня, что меня больше всего беспокоит, я отвечу:
образование и воспитание наших детей.»

Шавкат Мирзиёев

Аннотация

В статье проведён анализ оптимизации и модернизации образовательного процесса в военных учреждениях, а также эффективной организации учебно-воспитательной деятельности. Выявлены основные системные и методические проблемы повышения качества образования, предложены рекомендации по их

преодолению и стратегии перспективного развития. Результаты исследования способствуют подготовке профессионально компетентных, самостоятельно мыслящих и конкурентоспособных военных кадров.

Ключевые слова: военное образование, качество образования, модернизация, педагогические технологии, профессиональная компетентность, методическая эффективность.

KIRISH: Ta'lim va davlat rivoji

Jamiyatning barqaror rivoji va davlat xavfsizligi bevosita ta'lim tizimining sifatiga bog'liqdir. Bu bog'liqlik, birinchi navbatda, inson kapitali sifatida malakali, bilimdon va intellektual salohiyatga ega shaxslarni tayyorlashga asoslanadi. Jamiyat taraqqiyoti faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan o'lchanmaydi; u o'zining ijtimoiy-madaniy, ma'naviy va intellektual rivoji bilan ham belgilanadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimi davlatning strategik xavfsizligini ta'minlovchi asosiy omil sifatida qaraladi.

Harbiy ta'lim muassasalari esa ayniqsa o'ziga xos rol o'ynaydi. Ularda tayyorlanayotgan kadrlar nafaqat o'quv dasturidagi nazariy bilimlarni egallash, balki real harbiy sharoitlarda tezkor va oqilona qarorlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi talab etiladi. Shuningdek, kursantlar zamonaviy texnologiyalarni qo'llay olish, innovatsion yondashuvlarni amaliyotga integratsiyalash, murakkab vaziyatlarda psixologik chidamlilikni namoyon etish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Shu bois harbiy ta'lim jarayonida ta'lim mazmuni va metodik vositalarni doimiy yangilab borish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etish dolzarb vazifa sifatida yuzaga chiqadi.

Bugungi kunda ta'limning roli nafaqat shaxsni bilimli qilish bilan chegaralanmaydi. U shuningdek shaxsning axloqiy, ma'naviy, psixologik va jismoniy jihatdan barqarorligini ta'minlaydi. Harbiy kadrlar tayyorlash jarayonida ushbu omillar alohida ahamiyatga ega. Misol uchun, xalqaro amaliyotlarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki,

psixologik chidamlilik va stressga bardosh bera olish qobiliyatiga ega bo'lmagan harbiylar harbiy vazifalarni samarali bajara olmaydi. Shu bois ta'lim tizimida psixologik tayyorgarlik va murakkab vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish tizimning ajralmas qismi bo'lishi kerak.

Harbiy ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar alohida o'rin tutadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, virtual treninglar, simulyatsion mashg'ulotlar va interaktiv pedagogik metodlar kursantlarda bilimni tez va samarali egallash imkonini beradi. Shu bilan birga, innovatsion metodlar amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashganda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham mustahkamlaydi. Misol uchun, harbiy strategiya va taktikani o'rgatishda virtual simulyatorlar kursantlarga real sharoitni aks ettirib, ularning qaror qabul qilish tezligi va aniqligini oshiradi.

Ta'lim tizimining sifatini oshirishning yana bir muhim jihati – o'qituvchilar malakasi va ularning metodik tayyorgarligi. O'qituvchilar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallashi, kursantlarni mustaqil fikrlashga rag'batlantirishi va muammoli vaziyatlarda yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirishi lozim. Shu bilan birga, o'qituvchilar kursantlarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda dars jarayonini shaxsiylashtirish va adaptiv yondashuvni tatbiq etish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak.

Shuni ta'kidlash lozimki, ta'lim tizimi va davlat rivoji o'rtasidagi bog'liqlik faqat harbiy muassasalar bilan cheklanmaydi. Umumiy ta'lim tizimi, oliy ta'lim muassasalari va maxsus ixtisoslashtirilgan markazlar orqali yetuk shaxslar tayyorlash davlatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini mustahkamlaydi. Shu sababli, harbiy ta'lim tizimi doimiy ravishda modernizatsiyalangan, amaliyotga yaqin va zamonaviy pedagogik usullar bilan boyitilgan bo'lishi lozim.

Ta'limning mohiyati va vazifalari

Ta'lim – bu shaxsning bilim, ko'nikma va kasbiy malakalarini tizimli ravishda shakllantirishga qaratilgan uzluksiz va murakkab jarayondir. U shunchaki faktlarni yodlash emas, balki shaxsning analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, murakkab vaziyatlarda oqilona qaror qabul qilish va kasbiy faoliyatda mustaqil harakat qilish ko'nikmalarini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Harbiy ta'lim kontekstida ta'limning mohiyati yanada kengroq: u kursantlarni nafaqat bilim bilan qurollantiradi, balki ularning ruhiy, psixologik va jismoniy barqarorligini ta'minlaydi, shuningdek, muammoli vaziyatlarda tezkor va oqilona yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Ta'lim jarayonining samaradorligi ikki asosiy omilga bog'liqdir. Birinchidan, kursantlar egallashi lozim bo'lgan bilimlarning mazmuni va ahamiyati. Bu yerda ta'lim dasturi faqat nazariy bilimlarni emas, balki amaliy mashg'ulotlar, strategik va taktika sohasidagi qobiliyatlarni, shuningdek, zamonaviy harbiy texnologiyalarni qo'llay olish ko'nikmalarini ham o'z ichiga olishi zarur. Ikkinchidan, ta'limni yetkazish metodlari: samarali pedagogik yondashuvlar, interaktiv va innovatsion texnologiyalar orqali kursantlarda bilimlarni mustahkamlash, tanqidiy fikrlash va muqobil yechimlar ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantirish muhimdir.

Harbiy ta'limda egallanishi lozim bo'lgan bilimlar uch asosiy blokka bo'linadi: nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va psixologik tayyorgarlik. Nazariy bilimlar kursantlarga strategik va taktik bilimlarni yetkazadi, amaliy mashg'ulotlar esa ushbu bilimlarni real vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Psixologik tayyorgarlik esa stressga bardoshlilik, qaror qabul qilish tezligi va muammoli vaziyatlarda hissiyotlarni nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori darajadagi psixologik tayyorgarlikka ega bo'lgan kursantlar harbiy mashg'ulotlarda yuqori natijalarga erishadi va qaror qabul qilish jarayonida kam xatoga yo'l qo'yadi.

Ta'lim jarayoni shuningdek shaxsning axloqiy va ma'naviy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Harbiy kadrlar nafaqat kasbiy malakaga ega bo'lishi, balki vatanparvarlik, mas'uliyat va jamiyatga sodiqlik kabi qadriyatlarga ega bo'lishi zarur. Shu nuqtai nazardan, ta'limning vazifalaridan biri kursantlarda etika, intizom va mas'uliyat tuyg'usini shakllantirishdir. Bu jihatlar murakkab vaziyatlarda qaror qabul qilishda va jamoa bilan ishlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, zamonaviy harbiy ta'lim shaxsning ijodiy fikrlashini rag'batlantirishga ham xizmat qiladi. Kursantlar mustaqil fikrlash, innovatsion yechimlar ishlab chiqish va muqobil strategiyalarni tahlil qilishga o'rgatiladi. Shu maqsadda interaktiv metodlar, simulyatsion mashg'ulotlar va guruh ishlari keng qo'llaniladi. Masalan, strategik vaziyatlarni tahlil qilish va muqobil qarorlar ishlab chiqish kursantlarni murakkab vaziyatlarda yetuk shaxs sifatida shakllantiradi.

Ta'limning yana bir muhim vazifasi – kursantlarni kasbiy faoliyatga tayyorlashdir. Harbiy ta'lim dasturi nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki amaliy mashg'ulotlar, treninglar va vaziyatli o'yinlar orqali ularni amalda qo'llashni ham nazarda tutadi. Shu bilan birga, kursantlarni zamonaviy harbiy texnologiyalar bilan ishlashga, analitik va strategik fikrlashga o'rgatish ham asosiy vazifalardan biridir.

Shu tarzda, ta'limning mohiyati va vazifalari – shaxsni nafaqat bilimli, balki mas'uliyatli, mustaqil, psixologik va kasbiy jihatdan barqaror shaxs sifatida shakllantirishdir. Harbiy ta'limda bu vazifa nafaqat davlat xavfsizligini ta'minlashga, balki shaxsning kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyati va jamoaga foydali bo'lishiga ham xizmat qiladi.

Bilimlarni saralash va chuqurlashtirish

Ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashda eng muhim omillardan biri – kursantlarga yetkaziladigan bilimlarning mazmuni va ularning tizimli ravishda saralanishidir. Ta'lim jarayonida barcha mavjud bilimlarni egallashga urinish o'rniga,

kasbiy faoliyat uchun eng zarur va muhim bo‘lgan bilimlarni chuqur o‘zlashtirish ustuvor bo‘lishi lozim. Ayniqsa harbiy ta’limda bu printsip juda muhim, chunki kursantlar o‘rganayotgan nazariy bilimlarni murakkab amaliy vaziyatlarda qo‘llay olishga majbur bo‘ladi.

Bugungi kunda ilm-fan va texnologiyalar doimiy ravishda rivojlanib borayotganligi, axborot hajmining keskin ortib borishi ta’lim jarayonida selektiv va ixtisoslashgan yondashuvni talab qiladi. Kursantlar uchun zarur bilimlar tizimi nafaqat nazariy va texnik jihatdan boy, balki amaliyot bilan ham bevosita bog‘liq bo‘lishi kerak. Masalan, harbiy strategiya va taktikani o‘rgatishda nazariy bilimlar bilan bir qatorda, virtual simulyatorlar va amaliy mashg‘ulotlar yordamida bu bilimlarni real vaziyatlarda qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish muhimdir.

Shuningdek, bilimlarni saralash jarayonida ularning metodik ahamiyati ham hisobga olinishi lozim. Har bir ta’lim elementi kursantning kelajakdagi kasbiy faoliyatida bevosita foyda keltirishi kerak. Bu yondashuv kursantlarda nafaqat nazariy bilimlarni chuqur o‘zlashtirishni, balki ularni amaliy mashg‘ulotlar orqali mustahkamlashni ta’minlaydi. Shu bilan birga, axborotning haddan tashqari ko‘p va tizimsiz berilishi kursantlarda tushunmovchilik va motivatsiya pasayishiga olib keladi.

O‘quv jarayonida bilimlarni chuqur va tizimli egallashning yana bir usuli – muammoli vaziyatlar orqali o‘rgatishdir. Kursantlarga turli strategik va taktika vaziyatlari taqdim etilib, ulardan eng maqbul yechimlarni topish talab qilinadi. Bu nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlaydi, balki tanqidiy fikrlash, qaror qabul qilish va muqobil yechimlarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shu nuqtai nazardan, ta’lim jarayonida bilimlarni saralash va chuqur o‘zlashtirish ikki asosiy maqsadga xizmat qiladi: birinchidan, kursantlar faqat kasbiy faoliyati uchun eng zarur bilimlarni egallashadi; ikkinchidan, ularning egallagan bilimlari real sharoitda tez va samarali qo‘llanishga tayyor bo‘ladi. Shu bilan birga, chuqur o‘zlashtirilgan bilimlar

kursantlarda mustaqil fikrlashni, kreativ qaror qabul qilishni va murakkab vaziyatlarda mantiqiy yechimlar ishlab chiqishni rag‘batlantiradi.

Ushbu yondashuv harbiy ta’limning zamonaviy talablariga mos keladi, chunki u kursantlarni faqat bilim iste’molchisi emas, balki o‘rganilgan bilimlarni amalda qo‘llay oladigan, mustaqil fikrlovchi va muammoli vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qiladigan yetuk shaxs sifatida shakllantiradi. Shu bilan birga, bu metodik yondashuv kursantlarning motivatsiyasini oshiradi, ularni o‘rganishga faol jalb qiladi va ta’lim jarayonini yanada samarali qiladi.

Nazariya va amaliyot uyg‘unligi

Oldingi davrlarda harbiy ta’limda ko‘proq nazariy bilimlar ustunlik qilgan, ammo bu bilimlarning amaliyot bilan bog‘liqligi yetarli darajada ta’minlanmagan. Natijada, kursantlar ko‘plab konseptual tushunchalarni bilishiga qaramay, ularni real harbiy vaziyatlarda qo‘llashda qiyinchiliklarga duch kelgan. Bu esa, o‘z navbatida, harbiy faoliyatda samaradorlikning pasayishiga, xatoliklar va noaniqliklarning ko‘payishiga olib kelgan. Shu nuqtai nazardan, nazariya va amaliyotning uyg‘unligi masalasi nafaqat ta’lim jarayonining sifati, balki kelajakdagi harbiy xizmatchilarning professional salohiyati uchun ham hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Bugungi kunda harbiy ta’lim jarayonida nazariya va amaliyotni uyg‘unlashtirishning yangi paradigmasi shakllanmoqda. Ta’lim intensivlik tamoyiliga asoslanib, kursantlar nafaqat nazariy bilimlarni o‘zlashtiradi, balki ularni amaliy mashg‘ulotlar va simulyatsion vaziyatlarda qo‘llash imkoniga ega bo‘ladi. Masalan, jangovar taktikalar bo‘yicha darslar laboratoriya mashg‘ulotlari, simulatsion o‘yinlar va real sharoitdagi strategik mashqlar bilan boyitiladi. Bu esa kursantlarga harbiy vaziyatlarda tez va samarali qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, nazariya va amaliyot uyg‘unligi kursantlarni ijtimoiy va psixologik jihatdan ham tayyorlaydi. Harbiy faoliyat ko‘pincha stress va noaniqlik sharoitida

amalga oshiriladi. Agar kursantlar o'rganilgan nazariy bilimlarni amalda qo'llash tajribasiga ega bo'lsa, ular murakkab vaziyatlarga moslashish va o'zini-o'zi boshqarish ko'nikmalarini samarali tarzda rivojlantiradi. Shu nuqtai nazardan, nazariya va amaliyotning uyg'unligi nafaqat bilim va malaka, balki kursantlarning psixologik tayyorgarligi va qaror qabul qilish qobiliyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Bu yondashuvning yana bir jihati – interfaol ta'lim metodlarining qo'llanilishi. Kursantlar guruhlarda ishlash, muammolarni birgalikda tahlil qilish, strategik vaziyatlarni muhokama qilish orqali nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan mustahkamlaydi. Shu tarzda, harbiy ta'lim jarayoni faqat bilim berishdan iborat bo'lmay, balki kursantlarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va professional qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradigan kompleks jarayonga aylanadi.

Metodik yondashuv va tanqidiy fikrlash

Zamonaviy harbiy ta'limning muhim tamoyillaridan biri – metodik yondashuv orqali tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdir. An'anaviy yondashuvda axborot ko'pincha mutlaq haqiqat sifatida berilgan va kursantlar tomonidan qabul qilinishi talab qilingan. Bunday uslub kursantlarni faqatgina passiv bilim iste'molchisi sifatida shakllantirgan, ular muqobil yechimlarni izlash yoki mavjud bilimlarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniga ega bo'lmagan. Shu sababli, tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan metodik yondashuv zamonaviy harbiy ta'limning ajralmas qismiga aylangan.

Ta'lim jarayonida axborot kursantlarga tahlil va muhokamaga ochiq shaklda taqdim etiladi. Masalan, jangovar strategiyalar bo'yicha darslarda kursantlar turli variantlarni solishtiradi, har bir yechimning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlaydi, shuningdek, murakkab vaziyatlarda optimal qaror qabul qilish bo'yicha o'z fikrini asoslaydi. Shu tarzda, nafaqat nazariy bilimlar chuqur o'zlashtiriladi, balki murakkab sharoitlarda mustaqil fikrlash va oqilona qaror qabul qilish ko'nikmalari ham rivojlantiriladi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning yana bir samarali usuli – case-study (vaziyat tahlili) metodidir. Kursantlar real yoki simulyatsion harbiy vaziyatlarni tahlil qilib, har bir qarorning oqibatlarini baholaydi, muqobil variantlarni ishlab chiqadi va o‘z qarorini himoya qiladi. Bu metod nafaqat harbiy bilimlarni mustahkamlaydi, balki kursantlarni ijtimoiy va psixologik jihatdan ham tayyorlaydi, ular murakkab vaziyatlarda stressga chidamlilik va mantiqiy fikrlash qobiliyatiga ega bo‘ladi.

Shuningdek, tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlar, jumladan, guruh muhokamalari, debatlar va simulyatsion mashqlar katta ahamiyat kasb etadi. Kursantlar bir-birining fikrini tinglab, konstruktiv tanqid asosida yechimlarni takomillashtiradi. Natijada, harbiy ta’lim jarayoni faqat bilim berishdan iborat bo‘lmay, balki kursantlarning mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv va strategik qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradigan kompleks jarayonga aylanadi.

Muammoli vaziyatlarda o‘qitish

Zamonaviy harbiy mutaxassis nafaqat keng qamrovli nazariy bilimga ega bo‘lishi, balki murakkab va favqulodda vaziyatlarda tezkor, mantiqiy va oqilona qaror qabul qila oladigan shaxs sifatida tayyor bo‘lishi talab etiladi. Shu sababli harbiy ta’lim jarayonida muammoli vaziyatlar asosida o‘qitish yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Bu yondashuv kursantlarni nafaqat bilim bilan qurollantiradi, balki real sharoitlarda samarali harakat qilish va mas’uliyatni o‘z zimmasiga olish qobiliyatini shakllantiradi.

Muammoli vaziyatlarda o‘qitish metodikasi kursantlarga turli murakkablikdagi vaziyatlarni tahlil qilish, alternativ yechimlarni ishlab chiqish va eng maqbul qarorni tanlash imkonini beradi. Masalan, jangovar taktika yoki logistika bo‘yicha mashg‘ulotlarda kursantlar oldiga oldindan belgilangan vaziyatlar qo‘yiladi: resurs cheklangan sharoitda missiyani bajarish, kutilmagan tahdidga javob berish yoki qiyin qarorlarni qabul qilish. Bu jarayon kursantlarda stressga chidamlilik, tezkor fikrlash va kreativ yondashuv ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, muammoli vaziyatlarda o‘qitish kursantlarda mas’uliyat va tashabbuskorlikni rag‘batlantiradi. Kursantlar o‘z qarorlarini himoya qilish, jamoa bilan samarali muloqot qilish va vaziyatga moslashish jarayonida o‘zini lider sifatida namoyon eta boshlaydi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv, nazariy bilimlarni mustahkamlash bilan birga, kursantlarni psixologik jihatdan ham tayyorlaydi, ular favqulodda holatlarda xotirjamlik va qat’iyat bilan harakat qilishni o‘rganadi.

An’anaviy va innovatsion metodlarning uyg‘unligi

Zamonaviy harbiy ta’limda metodik jarayonni samarali tashkil etishda muhim vazifa – an’anaviy va innovatsion metodlarni uyg‘unlashtirishdir. An’anaviy metodlar – ma’ruza, amaliy mashg‘ulot, laboratoriya ishlari va repetitorlik usullari – o‘quv jarayonining asosiy nazariy bazasini shakllantiradi. Biroq, faqat an’anaviy metodlarga tayangan holda ta’limni olib borish kursantlarni yangi pedagogik texnologiyalar bilan bog‘liq jarayonlarga yetarlicha jalb qilmaydi va ularning kreativ fikrlashini rivojlantirishga yetarli imkon bermaydi.

Innovatsion metodlar esa – interfaol ta’lim, simulyatsion o‘yinlar, virtual laboratoriyalar, case-study va raqamli resurslardan foydalanish – kursantlarning mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil va muqobil yechimlar ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ba’zida yangi texnologiyalar faqat tashqi jozibadorlik uchun qo‘llanilib, mazmuniy chuqurlik yetishmasligi natijasida ta’limning samaradorligi pasayadi.

Shuning uchun, an’anaviy va zamonaviy metodlarning ratsional uyg‘unligi – ta’lim sifatini oshirishning kaliti hisoblanadi. Bu yondashuv shunday shakllanishi kerakki, har bir metod kursantlarning bilimni mustahkamlash, ularning individual xususiyatlarini hisobga olish va real hayot sharoitlariga moslashishga yordam beradigan vosita bo‘lsin. Masalan, ma’ruza va amaliy mashg‘ulotlar nazariy asosni ta’minlasa, simulatsion mashqlar va case-study kursantlarni real sharoitlarda yechim ishlab chiqishga o‘rgatadi.

Shu tarzda, ta'lim jarayoni kursantlar uchun mazmunli, samarali va motivatsiyani oshiruvchi bo'lib, harbiy salohiyatning yuqori darajasini ta'minlaydi.

O'qituvchi va faoliyat mezonlari

Harbiy ta'lim jarayonida o'qituvchi faoliyatining samaradorligi va uning ta'lim sifatiga qo'shgan hissasi aniq va tizimli mezonlar orqali baholanishi zarur. Ushbu mezonlar nafaqat o'qituvchining kasbiy salohiyatini aniqlashga xizmat qiladi, balki ta'lim muassasasining umumiy nufuzini, kursantlarning bilim va malaka darajasini ham belgilaydi. Masalan, o'qituvchining darsga tayyorligi, pedagogik metodlardan foydalanish qobiliyati, interfaol o'qitish usullarini qo'llash va kursantlar bilan samarali muloqot o'rnatish kabi mezonlar uning professional faoliyatini baholashda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim yondashuvida o'qituvchi faqat bilim uzatuvchi sifatida emas, balki kursantlarning mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil va strategik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiruvchi rahbar sifatida ham faol bo'lishi kerak. Bu esa o'qituvchidan nafaqat nazariy bilimlarni chuqur o'zlashtirishni, balki ularni amaliyotga integratsiyalash va real sharoitlarda qo'llashni ta'minlashni talab qiladi. Masalan, kursantlarga murakkab taktika yoki logistika vazifalarini berish, ularni guruh bo'lib yechim topishga yo'naltirish orqali o'qituvchi mustaqil fikrlashni rag'batlantiradi va amaliy ko'nikmalarni mustahkamlaydi.

O'qituvchi faoliyati samaradorligini oshirishning yana bir muhim jihati – baholash va teskari aloqa tizimi. Kursantlarning individual va guruh ishlari natijalarini tizimli baholash, ular duch kelgan qiyinchiliklarni aniqlash va ta'lim jarayonini optimallashtirishga yo'naltirilgan tavsiyalar berish o'qituvchining kasbiy yuksalishi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bunday yondashuv kursantlarda ham o'z-o'zini rivojlantirishga intilish va o'z natijalarini tahlil qilish ko'nikmalarini rag'batlantiradi.

Natijada, o'qituvchi nafaqat ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarni olib boruvchi shaxs, balki kursantlarni mustaqil, tanqidiy fikrlay oladigan va real vaziyatlarda samarali harakat qila oladigan harbiy mutaxassis sifatida tayyorlaydigan asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchining faoliyat mezonlarini aniq belgilash va baholash ta'lim sifatining kafolatlanishi va harbiy ta'lim muassasasining professional obro'si uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, harbiy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini modernizatsiyalash nafaqat o'quv dasturlarini yangilash, balki kursantlarning fikrlash, qaror qabul qilish va muammoli vaziyatlarda faoliyat ko'rsatish qobiliyatini tubdan rivojlantirishni talab qiladi. Ta'lim jarayonining samaradorligi kursantlarni nafaqat bilimli, balki tanqidiy fikrlash, strategik qarorlar qabul qilish va murakkab vaziyatlarda tashabbus ko'rsatishga tayyor bo'lgan shaxs sifatida shakllantirish bilan belgilanadi.

Zamonaviy harbiy ta'lim kontseptsiyasida nazariya va amaliyot uyg'unligi, muammoli vaziyatlarda o'qitish, an'anaviy va innovatsion pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi, shuningdek, o'qituvchi faoliyatining samaradorligi kabi tamoyillar markaziy o'rin tutadi. Ushbu tamoyillar orqali kursantlar o'z kasbiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi, jamoaviy va individual ishlarda samarali bo'lishni o'rganadi, shuningdek, real hayotdagi harbiy vaziyatlarga tayyor bo'ladi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonini modernizatsiyalash kursantlarning ijtimoiy, psixologik va intellektual rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Masalan, interfaol metodlar, simulyatsion mashqlar va case-study usullari kursantlarni muammoli vaziyatlarda tezkor va oqilona qaror qabul qilishga, mustaqil fikrlash va kreativ yondashuvni rivojlantirishga yo'naltiradi. Bu esa kelajakdagi harbiy mutaxassislarni professional, mas'uliyatli va vatanparvar shaxs sifatida shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Natijada, harbiy ta'limni modernizatsiyalashning asosiy maqsadi – zamonaviy xavf-xatar va global tahdidlar sharoitida yuqori malakali, intellektual va psixologik jihatdan tayyor kadrlarni yetishtirishdir. Shu nuqtai nazardan, ilmiy va amaliy yondashuvlarni uyg'unlashtirish, metodik yondashuvlarni optimallashtirish va o'qituvchi faoliyatini mukammallashtirish orqali ta'lim jarayonining sifati va samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston – taraqqiyot va islohotlar yo'lida. – “Yangi O'zbekiston” gazetasi, 2021 yil.
2. Mirziyoyev Sh.M. **“Yangi O'zbekiston Strategiyasi”**. – Toshkent, 2021, 9-sentabr, 24-bet.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoni. “2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida.”
4. O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. T.: Tasvir, 2020. 12-b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. **Oliy va professional ta'lim tashkilotlari talabalari va o'quvchilariga byudjet mablag'lari hisobidan ta'lim kreditini ajratish tartibini takomillashtirish to'g'risida, №PF-82.** – 27.05.2024-y.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. **Oliy ta'lim tashkilotlariga o'qishga qabul qilish va davlat buyurtmasini joylashtirish tizimini takomillashtirish to'g'risida, №PF-81.** – 24.05.2024-y.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. **Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida, №PF-158.** – 16.10.2024-y.
8. O'zbekiston Respublikasi. “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.